سینەمای ئێران.. هەنگاونان بەرەو لوتکە ... ئاراز عەبدولرەحمان

قسەکردن لەسەر سینەمای ئێران چەندە لە ڕووی هونەری و تەکنیکی سینەماییەوە گرنگی خۆی هەیە بەهەمان شێوە لەڕووی کلتوری و فەرهەنگییەوە بۆ سینەمای کوردی گرنگی تایبەتی هەیە، لە سینەمای ئێرانی دا نزیکی کلتوری و هاوسۆزیەکی تاڕادەیەکی زۆر لە چاو میلەتانی پێشکەوتوو لە سینەمادا وەك سینەمای ئەمریکی و فەرەنسی و ئینگلیزی و ئیتالی بۆ کلتوری کوردی دەبینرێت، کە ئەمە دەکرێت بکرێت بە بنەمایەك بۆ بنیات نانی سینەمای کوردی و بە پیشەسازی کردنی.

مێژووی سینەمای ئێران

کاتێك موزەفەرەدین شا لە ساڵی 1900 ز سەردانی یەکێك لە وڵاتانی ئەوروپی دەکات لەگەڵا خۆی کامێرایەکی وێنەگرتن دێنیتەوە، وە پاش ئەوەی لە ساڵی 1904ز یەکەم هۆڵی سینەما لە ئێران بنیات دەنرێت و ئامێری سینەماتۆگراف دێننە ئەو وڵاتە ئەمە دەکرێتە خاڵی سەرەتا و دەسپێکی سینەما لە ئێران دا کە فیلمە بیانیەکان کە تەنها لە جوڵە پێکهاتبوون نمایش دەکران.. تا ساڵی 1930 یەکەم فیلمی ئێرانی بەناوی (ئابی ورابی) لە دەرهێنانی ئافانیس ئوهانیان بەهاوکاری یەکەم وێنەگری سینەمای ئێرانی خان بابا موعتەزەدی بەرهەم دەهێنرێت، کە ئەم فیلمەش تەنها لە وێنە و جوڵە پێکهاتبوو، لە ساڵی 1940 یەکەم فیلم کە گفتوگۆی تێدا تۆمار کرابێت لە لایەن ئەردەشێر ئیرانی و بە ناوی (دختر لر) بەرهەمدەهێنرێت، وە پاشان فیلمی (چراغ های نیوورك) بەرهەم دێت، ئەم دوو فیلمە دەبێتە خاڵی وەرچەرخان لە سینەمای ئێران دا، پاشان هەریەکە لە (ساموئیل خاشیکان، هوشنگ کاوسی، فروغ غفاری، ابراهیم گولستان، مسعود کیمیای، داریوش مهرجوئی، فریدون رهنما و علی حاتمی) وە چەندین سینەماکاری تر بە تەواوی بناغەی سینەمای ئێرانی جێگیر دەکەن.. وە ناکرێت لە هاوکاریەکانی ئەشرەف پەهلەوی کچی ڕەزا پەهلەوی و خوشکی محمد رەزا شا لەبیر بکەین کە عاشقی بەرەو پێشچونی سینەمای ئێران بووە و بە هەمو هەوڵ و توانای خۆی پشتگیری هونەرمەندانی کردوە و هەوڵی داوە پردی پەیوەندی بێت لە نێوان سینەماکارانی ئێران و

سینەما و سینەماکارانی ئەمریکی.. کە لەو ماوەیەدا چەندین فیلمی ئێرانی بەرهەمهاتوە.

شۆڕشی ئیسلامی و سینەما

هەرچەندە شۆڕشی ئیسلامی لە ئێران گۆڕانکارییەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی نوێی هێنایە کایەوە بەڵام لەسەرەتادا کاریگەری نەرێنی لەسەر سینەمای ئێران دادەنێت چونکە قۆناغی پاش شۆڕش سینەما لەو وڵاتەدا قاڵبی خۆی نادۆزێتەوە تا ساڵی 1987 کە ئەکرێت سینەمای ئێران لە پاش شۆڕش تا ئەو ڕێکەوتە بە قۆناغی مت بوون ناوبنێن وە پاش ئەو ماوەیە بنەمایەکی نوێ بۆ سینەمای ئێران دادەڕێژرێت کە لەگەڵ بارودۆخی دوای شۆڕش دا بگونجێت.. ئیتر لێرەوە و لەو کاتەدا چەندین گەنج دەردەکەون کە کاری سینەمایی ناوازە بەرهەم دێنن لەوانە (محسن مخملباف، ابراهیم حاتم کیا، مجید مجیدی و ئەبولفەزل جلیلی) کە لەگەڵا گەورە سینەماکارانی پێش خۆیان لەوانە (عباس کیا روستمی، بەهرام بەیزایی و داریوش مهرجوی) چەندین فیلم بەرهەم دێنن کە لەگەڵا بارودۆخی پاش شۆڕش و جەنگی ئێران عێراق دا بگونجێت.

فێستیڤاڵ و کاریگەریەکانی

یەکێك لە هۆکارەکانی پێشکەوتنی سینەما لە ئێران بەشداربونی هونەرمەندانی ئێرانە لە فیستیڤاڵە جیهانیە بەناوبانگەکان وە هەروەها بەڕێوەچونی فیستیڤاڵی فەجرە لە ئێران کە تا ئێستا 36 خولی خۆی بەڕێ کردوە کە کاریگەرییەکی زۆر باشی هەیە بۆ هاندان و بەردەوامی دان بە بەرهەمهینانی فیلم و دەرکەوتنی خوێنی نوێ چ لە ڕوی نواندنەوە بێت یاخود لە ڕوی بەرهەمهێنان و دەرهێنان و سیناریۆ نوسینەوە، کە ئەمەش هۆکاری بەردەوامی دانە بە سینەما لەو وڵاتەدا وە هەروەها بەشداریکردنی فیلمسازانی ئێران لە فیستڤاڵەکانی وەك ئۆسکار و کان و پڵنگی ئاڵتونی ئەڵمانیا بەهەمان شێوە کاریگەری زۆر باشی لەسەر سینەمای ئێران داناوە کە وای کردوە جێگەی تایبەتی لە نێو سینەمای پێشکەوتوی جیهان هەبێت.. کاتێك ساڵی 1998 فیلمی (بچەهای ئاسمان) ی مجید مجیدی لە فێستیڤاڵی ئۆسکار دەپاڵێورێت بۆ باشترین فیلمی بینای وە هەروەها بەدەستهێنانی خەڵاتی کان بۆ فیلمی (تامی گێلاس)ی عباس کیا ڕۆستەمی و بەدەستهێنانی چەندین خەڵاتی تر لە ساڵانی دواتر دا بۆ هەریەکە لە (جعفر پناهی، ئەبولفەزل جەلیلی، ئەمیر نادری و ئەسغەر فەرهادی) وە هەوەها بەخۆشحاڵیەوە گەورە سینەماکاری کوردی

ڕۆژهەڵات بەهمەنی قوبادی کە چەندین جار بە فیلمەکانی (ساتێك بۆ مەستی ئەسپەکان، کیسەڵەکانیش دەفڕن، ئاوازی سەرزەمینی دایکم، نیوە مانگ) دەبێتە براوەی خەڵاتی کان، کاریگەری باشیان دەبێت لەسەر پێشکەوتنی سینەما لە ئێران دا.

سینەمای ئێران بەرەو پیشەیی بون

یەکێکی تر لە پێشکەوتنی سینەما لەو وڵاتەدا هەبونی هۆڵی سینەمایە، پاش ئەو چەند ساڵە سینەما لە ئێران دەبێت بە کلتور بەتایبەت لە نێو خێزان دا کە گرنگی دان بەسینەما و ڕۆشتن بۆ هۆڵەکانی سینەما دەبێت بە کاری ڕۆژانە، بەرهەمی نوێی سینما و سینەماکاران لەلای ئێرانیەکان جێگی گرنگی پێدانە، تا ساڵی 2013 لە سەرتاسەری ئێران و لە 60 شاری ئەو وڵاتە 247 هۆڵی سینەما بونی هەبووە لەم هۆڵانە ڕۆژانە بەرهەمی فیلمسازانی ئێرانی نمایش دەکرێن، سەرەڕای فرۆشتنی کۆپی ڕایتی ئەو فیلمانە تەنانەت دەبینین لەم ساڵانەی دوایی دا چەندین ماڵپەڕی سینەمای کراونەتەوە بۆ نمایش کردنی تازەترین فیلمی ئێرانی کە لە ڕێگەی کارتێکی پریپەید ئاسای کۆمپانیاکانی پەیوەندی و مۆبایل کۆدێك دەکڕێت و پاش داخڵکردنی ئەو کۆدە دەتونین لە ماڵەوە و لەسەر شاشەی کۆمپیوتەرەکەت فیلمێکی پێببینیت،کە ئەمانە هۆکاری زۆر گرنگن بۆ بەردەوامی دان بە هونەری سینەما لەوەش گرنگتر هونەرمەندا گرنگی تەواو بە بەرهەم هێنان و نوسینی سیناریۆی فیلمی واقعی هەڵقوڵاوی نێو کۆمەڵگا دەدەن زیاتر لەوەی گرنگی بە فیلمی ئارت بدەن باشترین نمونە پڕ فرۆشترین فیلم لە مێژوی سینەمای ئێران کە لە ئێستادا لە نێو سینەماکاندا نمایش دەکرێت و زیاتر لە 36 ملیار تمەنی قازانج کردوە فیلمی (هزار پا) ی ئەبولحەسەن داوودی یە لە نواندنی ڕەزا عەتاران و جەواد عزتی کە فیلمێکی کۆمیدی کۆمەڵایەتیە، وە هەروەها فیلمی (فرۆشندە) لە دەهێنانی (ئەسغەر فەرهادی) و نواندنی (شهاب حوسێنی و تەرانە علی دۆستی) یەکێکی ترە لەو فیلمە واقعیە ناوازانەی تر کە داهاتێکی زۆری هەبووە.

وە بەرهەم هێنانی درامای تەلەفزیۆنی یەکێکی ترە لە پێشکەوتنی فیلم و فیلم سازی لە ئێران وە دەرکەوتنی چەندین ئەکتەری بەتوانا لە کوڕان و کچان کاری گەری باشی هەبووە لەسەر بەردەوامی فیلم لە ئێران بەتایبەت هەریەکە لە میهران مدیری و ڕەزا عەتاران علی صادقی و ئاناهیتا هیمەتی و چەندین ئەکتەری تر.
لە کۆتایدا دەبێت ئەوە بزانین کە ئێستا فیلم لە ئێران لە لایەن کۆمپانیاکانی بەرهەم هێنانەوە بەرهەم دەهێنرێت کە لە پێش هەمو

شتێك قازانج و زەرەر لە بەرچاو دەگیرێت وەك چۆن كۆمپانیاكانی هۆلیۆد بەهەمان شێوە کاردەکەن کە ئەمە دەبێت بە وەرچەرخانێك كە فیلمی باش و بەپێز بەرهەم بهێنرێت و پارە لە فیلمی ئاست نزمدا بە فیڕۆ نەدرێت.

دەكرێت ئەم قۆناغە لە هەرێمی كوردستان بە قۆناغێكی سەرەتا دابنرێت كە وەك چۆن لە ئێران و لەسەرتاكانی سینەمادا دەوڵەت پشتگیری تەواوی ئەم هونەرەی كردووە لە فەند كردنی و كردنەوەی چەندین ئاموزش و كۆلیژی هونەر و بەشی جیاواز بۆ ژانەرەكانی سینەما وە هاوكاری كردنی كۆمپانیاكانی بەرهەمهێنانی فیلم بەهەمان شێوە دەكرێت لە هەرێمی كوردستان حكومەت پشتگیری كۆمپانیاكانی بەرهەم هێنانی فیلم بكات ئەوانەی كە ئێستا هەن و ئەوانەشی كە لە داهاتودا دادەمەزرێن تا سینەما لە كوردستان دا ببێت بە پیشەسازی كە داهات و قازانجی هەبێت.

سەرچاوە:

- ویكوبیدیا
- ماڵپەڕەكانی سینەمای ئیران
- www.Filimo.com